

ЕМИЛ ВЕРХАРН

ЕДНА НОЩЪ

Превод от френски: Светослав Минков, 1925

chitanka.info

„Азъ те оставямъ, но ще се върна“ извика ми, като се отдалечаваше, моя най-вѣренъ приятелъ, съ който току що бѣхъ слѣзълъ въ грамадния домъ за чужденци, разположенъ тамъ долу, въ дъното на единъ отъ мъртвитѣ градове на стара Испания.

Азъ видѣхъ какъ той се спусна бързо по стълбата и неговото последно „до скоро виждане“ долетѣ до ушитѣ ми, презъ шума на стъпките му, които изтракаха надолу, по стъпалата.

Останалъ самъ, азъ се облѣгнахъ на балкона. Подъ аркадитѣ стоеха уединени въ гордостъта на своята проказа, непознати хора; дрипави просяци преграждаха праговетѣ на вратитѣ, а предъ решетките на манастиря, кждето разхвърлянитѣ тукъ и тамъ стари кръстове крепѣха все още спомена за развалината на едно гробище, виеха кучета. Часътъ на дрезгавината усилваше тайната на улицитѣ, чиито кѣщи, залѣни въ кръвта на вечерното слънце, изглеждаха обитавани отъ почернѣли хора. Моя погледъ потъваше задъ стъклата на прозорцитѣ и азъ бѣхъ зритель на величави и бързи движения, на единъ човѣшки потокъ, който преливаше отъ зала въ зала, на една внезапна навалица предъ една икона, окачена на стената и на колѣнопреклонения около грамаднитѣ нозе на едно Христово Разпятие, отъ които изглеждаше, че блика истинска кръвъ срѣдъ свещитѣ и блѣстящитѣ украси.

Изведнѣжъ, долу, въ дъното на една алея, блесна като зеленъ камъкъ първиятъ фенеръ.

Погледнахъ моя часовникъ. Бѣше изминалъ цѣлъ часъ отъ излизането на приятеля ми.

Обхвана ме дълбока тревога. Отъ онзи мигъ, въ който азъ бѣхъ започналъ да гледамъ навънъ, сякашъ кацналъ надъ цѣлия градъ, единъ бавенъ, но сигуренъ ужасъ постепенно запалваше мисълта ми. Представлявахъ си моя приятелъ изгубенъ, нападнатъ, ограбенъ. Азъ не знаехъ каква посока бѣше взелъ той, кжде бѣ отишълъ, защо бѣше излѣзълъ. Неговото заминаване ми се видѣ необяснимо, наложено отъ нѣчия заповѣдъ, желано отъ нѣкаква враждебна и странна сила. Азъ наблюдавахъ минувачитѣ само за да открия нѣщо подозрително у тѣхъ. Това бѣха стари жени, крайно изтощени отъ мжкитѣ на живота и болеститѣ, полуголи деца, чиито майки притискаха виковетѣ и писъцитѣ имъ върху своята гръдъ, мжже съ свирепа външность и дълги прѣтове въ рѣце, на чиито връхъ блѣстѣше малко пламъче.

Премина една кола. Лудо препускащитѣ коне разнасяха едно диво дрънкане на стари желѣза.

Постепенно нощта се прострѣ надъ града и цѣла редица огньове пламнаха отъ дветѣ страни на улицитѣ. Една по една, кулитѣ на църквитѣ се пробудиха и камбанитѣ почнаха да биятъ.

Не далечъ отъ менъ, разтворената врата на една църква поглѣщаше многобройна тѣлпа. Азъ гледахъ мравуняка, който изчезваше въ тая грамадна уста и това бавно и непрекъснато поглѣщане придоби едно обезпокоително значение предъ очитѣ ми. Не бѣше ли, впрочемъ, моя беденъ приятель тамъ долу, смачканъ срѣдъ множеството и потъналъ, въпрѣки волята си, въ тая пропастъ отъ мракъ, чиято камбана хълщаше и скърцаше упорито и яростно?

Трѣбва да съмъ извикалъ, защото тутакси, сякашъ само за да намѣри причина да отвърне, единъ старецъ, който отъ известно време стоеше срещу менъ, отъ другата страна на улицата, ми подхвърли неясни думи, после се отдалечи съ едно бавно движение на упрекъ.

Обхващаше ме буенъ страхъ. Отдѣлението, въ което бѣхме слѣзли, се състоеше отъ стари и мрачни стаички. Въ неговитѣ жгли бѣ напластена трагическа таинственостъ. Облѣкохъ се набързо и моето нетърпение ме понесе изъ всички посоки на града, отначало бавно, после тичешкомъ и най-сетне лудешки.

Струваше ми се, понѣкога, че забелѣзвамъ моя приятель ту между бездѣлницитѣ, облакѣтени върху преградата на единъ грамаденъ камененъ мостъ, ту въ дъното на една подземна крѣчма, кждето отчаяни пияници се блѣскаха предъ тезгяха, ту подъ единъ огроменъ полилей, чийто внезапенъ блѣсъкъ освѣтяваше върху стениѣ скулптурата на една борба между лами и орли.

И всѣки пжтъ азъ бѣхъ готовъ да тръгна следъ измамата на тоя миражъ съ още по-разпалено въображение, съ измжчени очи и смазано сърце. Решихъ да се върна. Но едва направихъ нѣколко стѣпки и ето, моя страхъ взе съвсемъ друга насока. Азъ не мислѣхъ вече за моя приятель, нито за неговата гибелъ и смъртъ. Сега безпокойствието ми обгърна самия менъ. Да се върна! О, това нощно лутане изъ улицитѣ, кждето лицата на кжцитѣ показваха своитѣ стени отъ ужасъ. По жлитѣ на площадитѣ внезапно изникваха кули съ върхове до звездитѣ, крѣчми, изпълнени съ препирни и крѣсъкъ, страшни здания, чиито врати гърмѣха като топове.

Още по-таинствени отъ преди и по-неумоливо враждебни ми се струваха хората. Нима азъ можехъ да ги попитамъ за началото на истинския път? Чувствувахъ, че тѣ всички бѣха крадци, убийци и тъмни разбойници. Азъ вървѣхъ презъ срѣдата на улицитѣ, като се обръщахъ непрестанно, смразенъ отъ ужасъ и обзетъ, преди всичко, отъ великия страхъ да не бѣде хвърлено подозрение върху моята тревога. Единъ малкъ грѣблійо, продавачъ на кибритъ, се приближи къмъ менъ. Отскочихъ назадъ, за да отбѣгна срещата. Едно момиче пришъпна на ухото ми безсрамни слова. Азъ ускорихъ стѣпкитѣ си, защото нѣмахъ смѣлостъта да го отблъсна съ груба сила. Единъ отъ ония просяци съ намѣтала, които вървятъ следъ погребенията и които още съ пристигането въ града ми бѣха привлѣкли вниманието, стоеше изправенъ въ единъ стѣкленъ пасажъ като преграждаше цѣлия проходъ съ своитѣ ржкомахания. Азъ се върнахъ назадъ. И надъ главата ми, часовницитѣ на катедралитѣ биеха като желѣзни мечове въ сражение.

Изведнѣжъ, азъ видѣхъ предъ себе си кжщата, въ която бѣхме слѣзли. Съ треперяща ржка пѣгнахъ ключа въ вратата. Какво щѣхъ да намѣря задъ нея? Грижитѣ за моя приятель бѣха така силно заличени въ мисълта ми, че азъ дори не се попитахъ дали той не се е върналъ.

Обиколихъ, една следъ друга, всичкитѣ стаи на нашето отдѣление, като наклонявахъ свещника подъ леглата, срещу шкафоветѣ, които веднага разтваряхъ и затваряхъ, между краката на маситѣ и канапетата. Заключихъ вратитѣ, премѣстихъ мебелитѣ, изплашенъ самъ отъ смѣлостъта си да успокоя своя страхъ. Приготвихъ сжщо и револвера. После, когато влѣзохъ въ стаята си, азъ взѣхъ всички възможни предпазвания. Защо? Имахъ ли, действительно, нѣкакво желание за сънъ?

Започнахъ да чета съ очи, вторачени въ страницитѣ, но всичкото ми внимание бѣ отправено ей тамъ, къмъ вратата и прозореца. Кжщата се даваше подъ наемъ на отдѣления и затова по стѣлбата се чуваха стѣпки, чийто отзвукъ отмѣрваше нарастването на моя страхъ.

Нѣкой се спрѣ на площадката. Азъ скочихъ отъ леглото си, при мисълта за грабежъ. Едно заслѣпяващо желание проблѣсна въ съзнанието ми: да отида и предупредя властѣта. Облѣкохъ се набързо.

Но, когато излѣзохъ на улицата, треската ме обхвана наново. Трѣбваше ли да кръстосвамъ града, да отблъсвамъ тия гиганти просяци и отново да потъвамъ въ оня лабиринтъ на ноцѣта, отъ който

бѣхъ излѣзълъ като по чудо? Трѣбваше ли да подновявамъ треската си и да я разпалвамъ до лудостъ?

Върнахъ се по стълбата и, стигналъ предъ стаята, азъ започнахъ да треперя предъ мисълта, че вътре се е случило нѣщо презъ време на моето кратко отсъствие.

Азъ си представихъ какъ съмъ седналъ на прага съ отпуснати отъ умора членове, отмалѣлъ и прикованъ на мѣстото си, а същевременно сякашъ хиляди ръце на безумци ме обхващатъ, издигатъ ме и ме тласкатъ навънъ.

Почнаха да се изкачватъ други наематели. Азъ чухъ това, доловихъ тѣхния шуменъ разговоръ. Тѣ се приближиха. Кацналъ върху преградата на стълбитѣ, поискахъ да имъ направя знакъ, да ги извикамъ, да имъ кажа каквото и да било, но въпрѣки желанието ми, азъ се отдръпнахъ на страна, мълчехъ, притайвахъ дѣхъ, криехъ се въ сѣнката на единъ жгълъ — прилепенъ до стената, свитъ, бледенъ.

Тѣ ме докоснаха, безъ да ме забележатъ и влѣзоха, всѣки въ стаята си.

Сърдѣхъ се на себе си, че нищо не ги попитахъ, даже се изкачихъ на горния етажъ, за да отида и позвъня въ дѣното на единъ коридоръ, където последния отъ тѣхъ бѣше изчезналъ. Но, когато стигнахъ тамъ, отново се върнахъ назадъ.

Тогава, изведнажъ, азъ се спустнахъ надолу като прескачахъ, четири по четири, стъпалата на стълбата, и излѣзохъ на улицата безъ да разбирамъ вече какво правя.

Единъ нощенъ пазачъ застава предъ менъ.

„Азъ дойдохъ“ казахъ му „да потърся вашата помощъ по една кражба, която се извърши ей сега у дома.“

Човѣкътъ ме последва, и само думитѣ, които отправихъ къмъ него, ми донесоха изведнажъ успокоение. Въ този мигъ азъ не доловихъ нито следа отъ комедията, която играехъ.

Бихъ ли се осмѣлилъ, разбира се, да проникна самъ въ стаята си, да обходя безъ страхъ жглитѣ, да отида при леглото си и да спя, когато ние стигнахме предъ прага на моята врата?

Пазачтъ грижливо прегледа салона и тоалетната, запали фенерчето си и обиколи всички стаи. За да оправдая себе си — а това бѣше толкова лесно — азъ твърдѣхъ, че върху еди коя си масичка, между еди кой си свещникъ и чантичката съ пѣтнитѣ ми

принадлежности, била оставена кутия съ скъпоценности, която изчезнала. И съ нарастваща смълость, азъ ругаехъ крадцитѣ, които дебнатъ пжтниците, следватъ ги въ хотелитѣ, укорявахъ властта, която никога, каквото и да прави, не може да открие виновницитѣ. Въ този мигъ, азъ трѣбва да съмъ казалъ нѣколко твърде преувеличени думи, защото пазачътъ се усмихна и въ очитѣ му блесна лека следа отъ недовѣрие. Разгнѣвихъ се.

„Съ положителностъ твърдя“, казахъ азъ „че преди единъ часъ, тамъ, въ една синя кутия имаше накитъ — единъ медалионъ, украсенъ съ перли, който съдържаше коси въ видъ на арабески.“

И когато човѣка ме прекъсна, за да ме увѣри, че къщата е безопасна, че квартала е единъ отъ най-спокойнитѣ въ града, азъ отвърнахъ:

„Спѣхъ въ леглото си, когато дращенето на единъ предметъ върху мрамора на масата, ме пробуди: сякашъ диамантъ разрѣзваше стъкло. Азъ скочихъ изведнажъ и предъ менъ единъ човѣкъ избѣга, като затвори съ силенъ трѣсъкъ вратата следъ себе си.“

Пазачътъ ме изгледа вторачено.

„Последвайте ме“ заповѣда той „и се оплачете другаде.“

Но азъ отказахъ дори да изслушамъ неговото предложение. Настоявахъ на това, че моя приятелъ ще се върне — моя приятелъ бѣше само едно оправдание! — и че азъ не искамъ да оставя нито за мигъ въ този подозрителенъ домъ книжата и другитѣ спомени, които ни принадлежеха.

Въ очитѣ на пазача премина нова усмивка. Обзе ме изкушението да го ударя.

Изведнѣжъ, вратата се отвори и този, който бѣше източникъ на моето безпокойствие, този, когото търсихъ напразно, пламенно и лудешки изъ цѣлия градъ, влезе.

Азъ се хвърлихъ на шията му, безъ да го питамъ нито отъ къде иде, нито защо се бѣ забавилъ до този късенъ часъ. Бързо, съ една пълна яснота на мислитѣ, азъ го дръпнахъ на страна и го посветихъ въ приключението.

Пазачътъ ме остави да говоря. Той бѣше разбралъ.

И сега моя приятелъ и той се съгласиха сериозно — иначе и най-малкото загатване за лудостъта ми би развалило всичко — да се оплачемъ на следния день, за да ни се даде правосъдие и се открие

виновника, като бждатъ основно претърсени кварталитѣ съ прокаженитѣ около пристанището и казармитѣ.

Но при зори, градътъ ми се стори тѣй тихъ, тѣй монашески, тѣй успокоителень, че азъ пожелахъ само да вкуся старинния чаръ на неговитѣ образцови творби и скръбното величие на похабенитѣ му реликвии.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.